

تجربه سوئیس در تدوین و اجرای طرح جامع تحول نظام بانکی

مترجم: اعظم احمدیان*

۱. مقدمه

به‌خصوص سیستم بانکی خود، طرح جامعی تهیه کند. لذا این مقاله^۱ با عنایت به این موضوع، سعی در بررسی اجمالی این برنامه‌ها دارد تا با عنایت به نقاط قوت و ضعف آنها بتوان به غنای طرح تحول نظام بانکی کشور افزود.

۲. سوئیس

برنامه بخش مالی سوئیس توسط گروه‌های تحقیقاتی از بخش بانکی، بازار سرمایه و بیمه این کشور تهیه شده است. هدف این برنامه تعیین استراتژی‌های لازم برای دستیابی به اهداف معین بازار مالی تا سال ۲۰۱۵ می‌باشد. برخی از این اهداف عبارت‌اند از: تبدیل سوئیس به یکی از سه مرکز بزرگ مالی دنیا، افزایش سهم بخش مالی در تولید ناخالص داخلی، افزایش درآمد مالیاتی و افزایش اشتغال.

۲-۱. وضعیت موجود بخش مالی

در سال ۲۰۰۶ ثروت مستقیم حاصل از بخش مالی ۷۰ میلیارد فرانک سوئیس و میزان اشتغال این بخش ۲۰۰ هزار نفر و درآمد مالیاتی حاصل از آن ۱۷ میلیارد فرانک سوئیس بوده است.

وضعیت موجود در نظام بانکی کشور حاکی از این است که به‌رغم نکات قوت قابل ملاحظه، این حوزه جهت دستیابی به وضعیت مورد انتظار در اسناد بالادستی و مستندات قانونی نظیر سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و برنامه پنجم توسعه، نیازمند اصلاحات در حوزه رفتاری، ساختاری و نهادی است. لذا در راستای فرمایشات رهبر معظم انقلاب و با توجه به رهنمودهای ریاست محترم جمهور به منظور انجام اصلاحات اساسی در نظام مالی و تسهیل مسیر پیشرفت و توسعه نظام مالی کشور بر اساس ارزش‌های بومی - اسلامی، طرح جامع تحول نظام بانکی کشور در حال بررسی و تدوین است. این طرح، یکی از هفت طرح تحول اقتصادی کشور می‌باشد که با توجه به ماهیت و وظایف متفاوت بانک مرکزی و شبکه بانکی، مسائل هر دو حوزه را مدنظر قرار می‌دهد.

به منظور تدوین طرح جامع برای سیستم بانکی کشور ضروری است تجربیات کشورهای موفق در این زمینه بررسی شود. کشور سوئیس از جمله کشورهایی است که در سال‌های اخیر توانسته به ارزیابی سیستم بانکی خود پردازد و در راستای تحول سیستم مالی،

* کارشناس ارشد پژوهشی، گروه بانکی، پژوهشکده پولی و بانکی و دانشجوی دکتری اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبائی.

بخش مالی سوئیس در جذب سرمایه‌گذاری موفق بوده است اما مراکز مالی دیگر موفق‌تر عمل کرده‌اند. به‌طور مثال در ۱۵ سال گذشته، بخش مالی سوئیس ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ شغل جدید ایجاد نموده در حالی که این میزان در لندن چهار برابر بوده است. به نظر می‌رسد سوئیس با استفاده از ظرفیت بالقوه خود می‌تواند به رشد صنایع و افزایش اشتغال و افزایش درآمد مالیاتی دست یابد. با افزایش رقابت بین مراکز مالی دنیا، اگر سوئیس بخش مالی خود را مورد تجدید نظر و بازسازی قرار ندهد، موقعیت خود را از دست خواهد داد.

رقابت بین مراکز مالی در سه حوزه صورت می‌گیرد:

- بسیاری از مراکز مالی جایگاه مهمی در اقتصاد داخلی یافته‌اند، به طوری که در ایجاد اشتغال و افزایش درآمد مالیاتی بسیار موفق بوده‌اند.

- حمایت از تولیدات داخلی کاهش و رقابت بین‌المللی افزایش یافته است.

- مراکز مالی، مدام وضعیت موجود خود را نسبت به مراکز مالی پیشروی دنیا می‌سنجند و بخش مالی خود را تجدید ساختار نموده و عملکرد آن را بهبود می‌بخشند.

سایر مراکز مالی برای بهبود رقابت به این ترتیب عمل کرده‌اند:

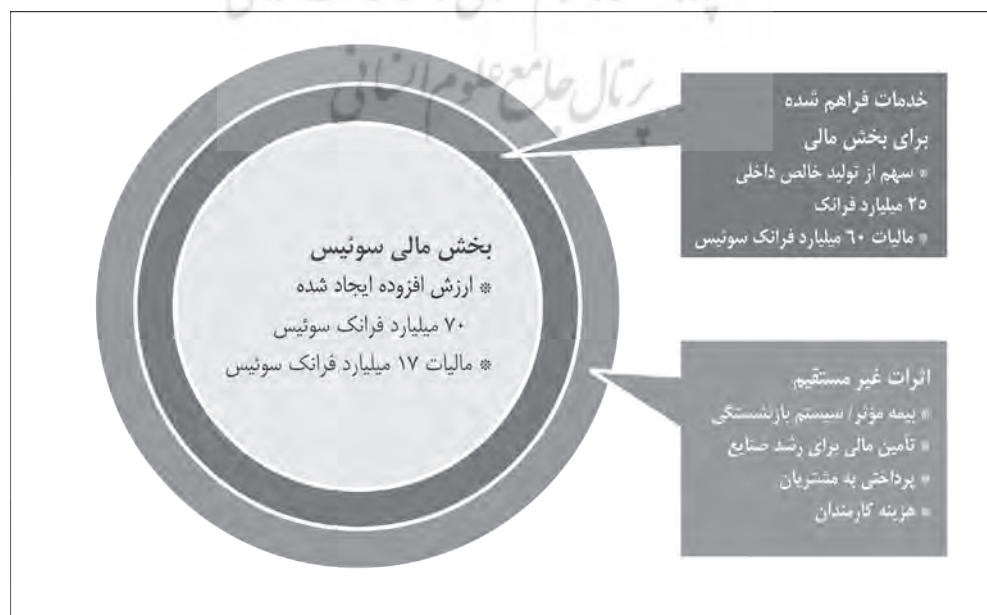
- بهبود دانش از طریق ایجاد مراکز تحقیق و آموزش
- توسعه روش‌های نظارتی برای بهبود عملکرد بخش مالی
- تعامل و همفکری بین قانون‌گذاران و بخش مالی

اهمیت بخش مالی سوئیس با توجه به آثار مستقیم و غیرمستقیمی که دارد، آشکار می‌شود. در نمودار ۱ ارتباطات مستقیم و غیرمستقیم بخش مالی با سایر بخش‌ها نشان داده شده است. دایره اول، کل ثروتی که توسط بخش مالی، به طور مستقیم و غیرمستقیم، ایجاد می‌شود را نشان می‌دهد. دایره دوم، خدمات ارائه‌شده توسط بخش غیرمالی نظیر بخش‌هایی است که برای سیستم بانکی خدمات پشتیبانی فراهم می‌کنند که در تولید ناخالص داخلی حدود ۲۵ میلیارد فرانک سوئیس سهم دارند. درآمد مالیاتی حاصل از خدمات مالی ارائه‌شده توسط بخش غیرمالی ۶۰ میلیارد فرانک سوئیس است که تقریباً ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد. دایره سوم، اثرات مثبت غیرمستقیم، نظیر خدماتی که در اوقات تعطیلات به مشتریان ارائه می‌شود را نشان می‌دهد. بخش مالی به واسطه ارائه خدمات بیمه‌ای از رشد صنایع حمایت می‌کند.

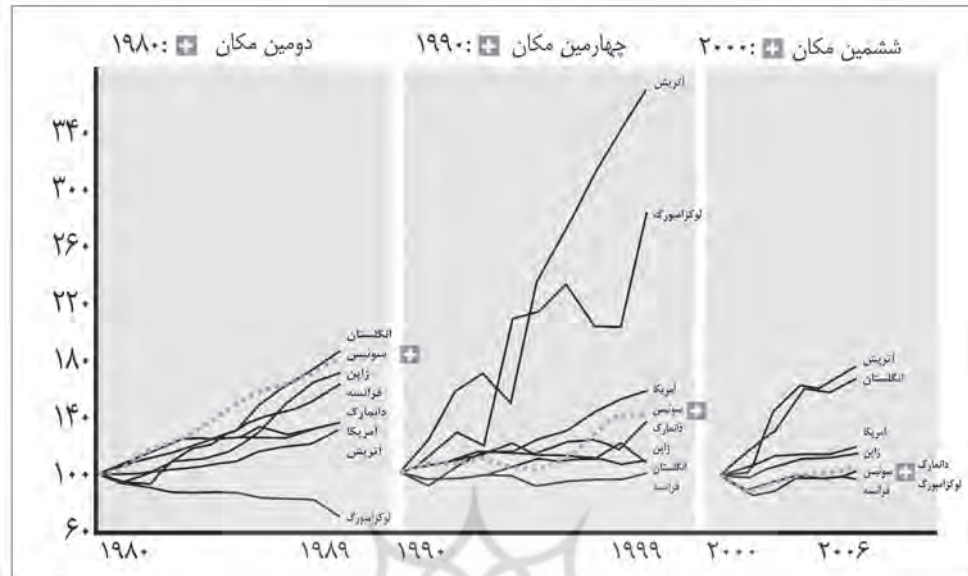
بررسی وضعیت بخش مالی سوئیس بیانگر این است که سوئیس در مقایسه با مراکز مالی دیگر کند عمل می‌کند. مقایسه مرکز مالی سوئیس با ۷ مرکز مالی دنیا بیانگر این است که این مرکز جایگاه مناسبی ندارد. دلایل عمده این امر عبارت‌اند از:

- از دست دادن فرصت مبادله ارز در سال ۱۹۷۰
- از دست دادن فرصت مبادله طلا در سال ۱۹۸۰
- از دست دادن فرصت سرمایه‌گذاری در سال ۱۹۸۰
- خروج سرمایه از کشور در سال‌های اخیر

نمودار ۱- مشارکت بخش مالی در همه صنایع به میزان ۱۰۰ میلیارد فرانک سوئیس

نمودار ۲- رشد اندک دارایی در سوئیس در مقایسه با مراکز مالی دیگر

- مشوق‌های مالیاتی برای بخش صنایع

- سرمایه‌گذاری برای بهبود زیرساخت‌های بخش مالی که سوئیس

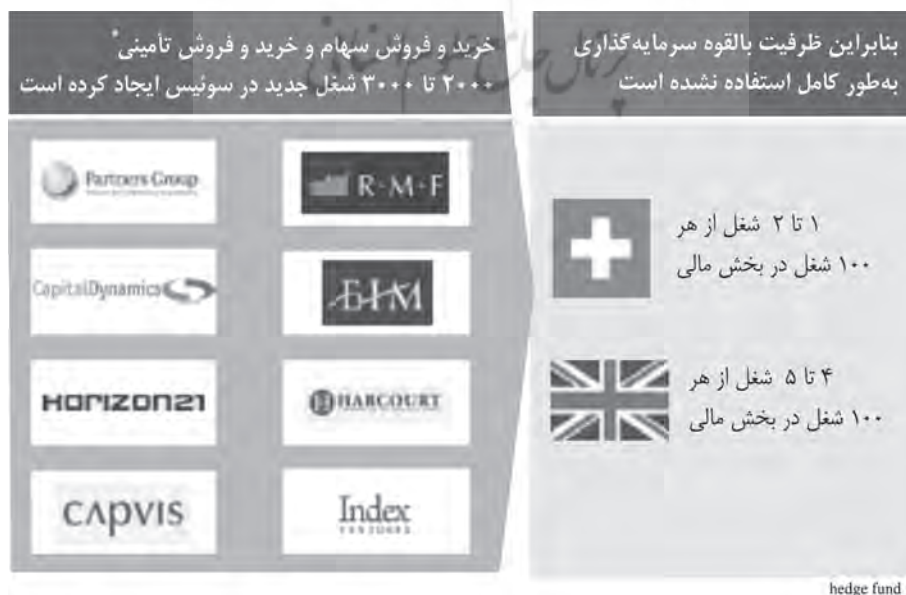
در این موارد هنوز موفق نبوده است.

درصدی لندن باید سهم بخش مالی از تولید ناخالص داخلی تا سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۰۵ دو برابر شود؛ یعنی به حدود ۱۵۰ میلیارد فرانک سوئیس برسد و برای اینکه به نرخ رشد نیویورک دست یابد باید میزان سهم آن از تولید ناخالص داخلی به ۱۳۰ میلیارد فرانک سوئیس برسد؛ یعنی باید هر سال ۵/۵ درصد رشد کند. با دستیابی به این نرخ رشد، میزان اشتغال ایجاد شده بالغ بر ۴۰ تا ۵۰ هزار شغل جدید اضافه خواهد شد و همچنین میزان درآمد مالیاتی دو برابر می‌شود.

۲-۲ چشم‌انداز برای سال ۲۰۱۵ در بخش مالی

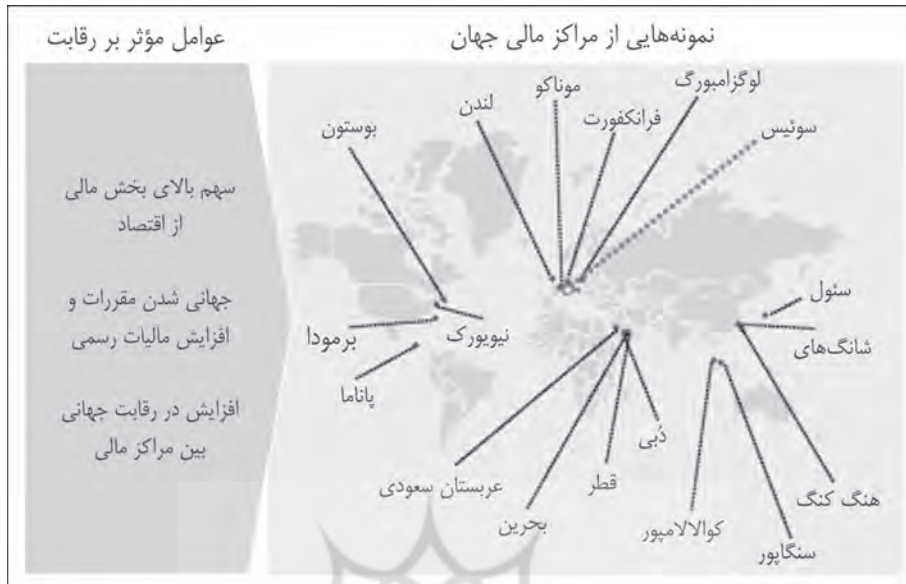
برای اینکه سوئیس به یکی از سه مرکز برتر مالی دنیا تبدیل شود باید بهتر از قبل عمل کرده و در این فرایند به نرخ رشد ۹ درصدی لندن و ۷ درصدی نیویورک توجه کند. برای رسیدن به نرخ رشد ۹

نمودار ۳- موفقیت در سرمایه‌گذاری‌های مختلف اما اندک در مقابل سایر مراکز مالی

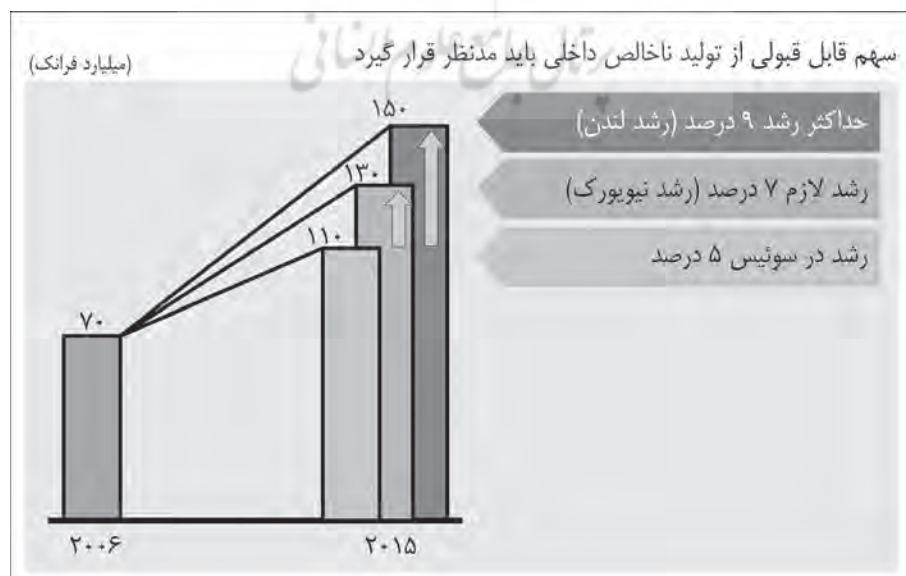
hedge fund *

نمودار ۴- افزایش رقابت بین مراکز مالی

- برای اینکه سوئیس بتواند به یکی از سه مرکز مهم مالی دنیا تبدیل شود باید ساختار خود را بدین صورت تغییر دهد:
- افزایش همبستگی بخش مالی و صنایع
- افزایش آمار و اطلاعات و تکنولوژی‌های جدید برای دستیابی به ابداعات در مدت کوتاه
- افزایش تجارت بین‌المللی و جریان ورود سرمایه
- سرعت بالای رشد اقتصادی
- به‌کارگیری کارمندان و نیروی انسانی با مهارت با مقررات و قوانین مناسب
- افزایش ارتباط تحقیقات و آموزش
- بهبود چارچوب نظارتی و مقرراتی
- افزایش مشارکت بین بخش مالی، سیاستگذاران و قانون‌گذاران
- تجدید ساختار بخش مالی به طوری که کارایی و کیفیت خدمات در این بازار افزایش یافته و نوآوری رونق یابد.

نمودار ۵- دستیابی سوئیس به یکی از سه مرکز برتر مالی دنیا

نمودار اهمیت بخش بانکداری خصوصی در اقتصاد سوئیس در مقایسه با سایر کشورها

۲-۳. اهداف مورد انتظار

اهداف بخش مالی سوئیس عبارت‌اند:

- بانکداری: دستیابی به رتبه یک از نظر مدیریت دارایی‌ها
- تأمین مالی تجارت: تبدیل به مرکز تجاری مالی
- سرمایه‌گذاری متنوع: دستیابی به یکی از سه مقام اول سرمایه‌گذاری در اروپا
- گسترش صنعت بیمه
- گسترش تعاونی‌ها

۲-۴. اقدامات پیشنهادی قابل اجرا

۲-۴-۱. سیستم بانکی

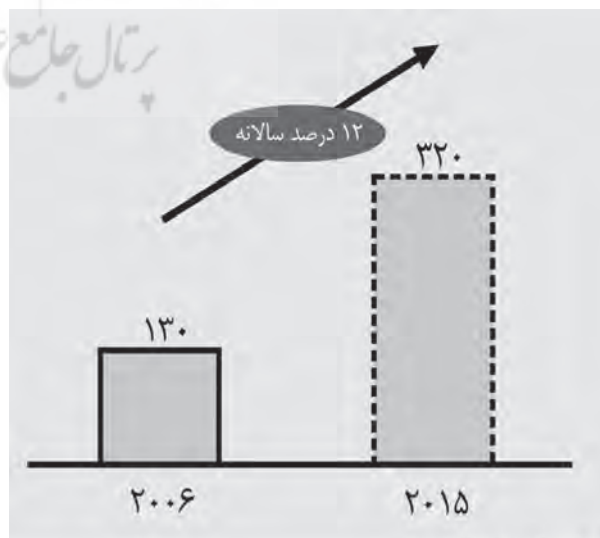
- تدوین مقررات استاندارد برای بهبود عملکرد سیستم بانکی (در این رابطه می‌تواند از استانداردهای بین‌المللی استفاده کند).
- تأکید بر حفظ حقوق بخش خصوصی در سیستم بانکی
- تعیین میزان مالیات دریافتی از این بخش
- افزایش رقابت برای ایجاد ارزش افزوده در این بخش
- افزایش ۶/۵ درصدی سهم بخش بانکداری خصوصی از GDP تا سال ۲۰۱۵

نمودار ۷- وجوه خرید و فروش تأمین‌ی* مدیریت شده در سوئیس (میلیارد فرانک سوئیس)

- ایجاد ۴۳۵۰ شغل جدید
- افزایش ۹ درصدی درآمد مالیاتی حاصل از این بخش

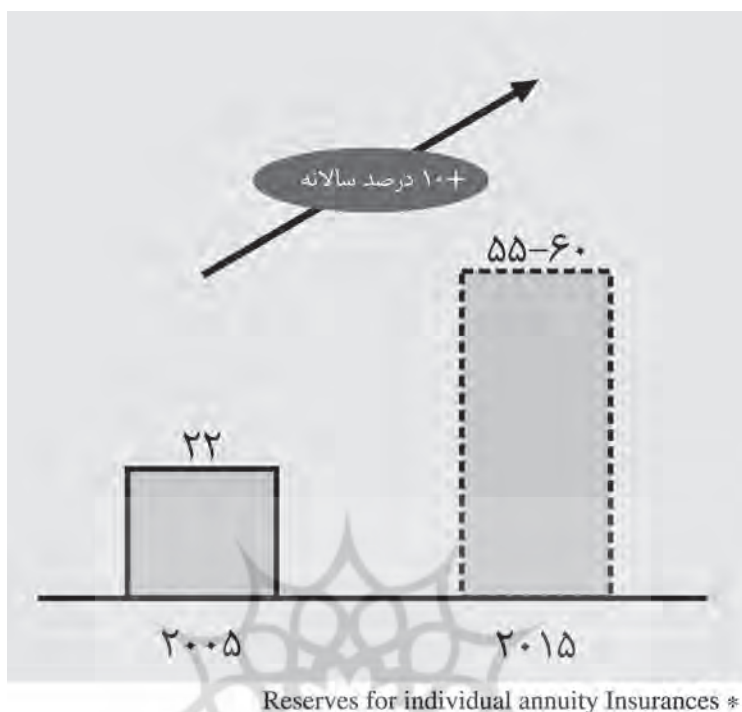
۲-۴-۲. سرمایه‌گذاری

- وضع مقررات لازم جهت تنوع سرمایه‌گذاری
- کسب مالیات از سرمایه‌گذاری‌ها
- برقراری ارتباط بین آموزش و تحقیقات کاربردی
- ممانعت از مهاجرت افراد با استعداد به خارج با ایجاد مشورت‌های لازم
- استفاده از افراد متخصص در بخش سرمایه‌گذاری
- وضع مقررات لازم جهت حمایت از سرمایه‌گذاران و رفع محدودیت‌های سرمایه‌گذاری
- گسترش سرمایه‌گذاری‌های مشترک در صنایع و افزایش درآمد مالیاتی با بهبود عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری

* hedge fund

نمودار ۸ - ذخایر بیمه سالانه انفرادی* در سوئیس (میلیارد فرانک سوئیس)

۱۱. سهم بخش بیمه در تولید ناخالص داخلی (علاوه بر افزایش درآمد حاصل از بیمه اتکایی) به نظر می‌رسد با تحقق موارد مذکور میزان ارزش افزوده این بخش بالغ بر ۶۰۰-۶۵۰ میلیون فرانک سوئیس و افزایش مالیات بالغ بر ۵۰-۱۰۰ میلیون فرانک سوئیس و افزایش شغل ایجاد شده به میزان ۵۵۰-۶۰۰ نفر باشد.

۲-۴-۴. صندوق‌های سرمایه‌گذاری

از مشکلات عمده صندوق‌های سرمایه‌گذاری می‌توان به فقدان نیروهای متخصص، شفاف نبودن مقررات، ناکارایی در سیستم مالیاتی اشاره نمود، به طوری که منابع این صندوق‌ها ۲۶ درصد از محل وجوه داخلی و ۷۴ درصد از محل وجوه خارجی تأمین مالی می‌شود. برای بهبود عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری باید اقدامات زیر انجام شوند:

- استفاده از نیروهای متخصص داخلی و خارجی
- ایجاد شفافیت و ثبات در قوانین مربوطه
- حذف محدودیت‌های سرمایه‌گذاری
- افزایش مشارکت با بخش صنعت
- بهبود مقررات مالیاتی

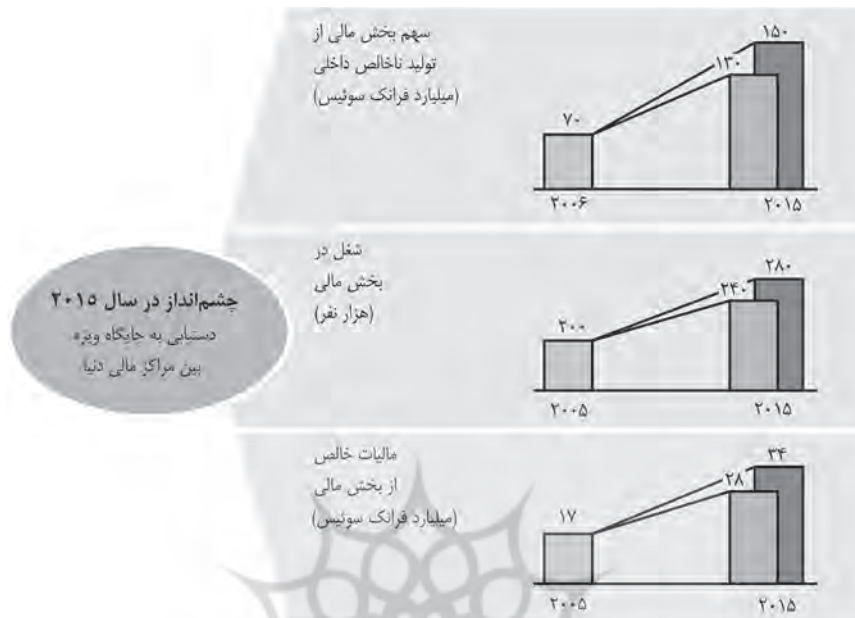
به نظر می‌رسد با اجرای بندهای مذکور، ارزش افزوده

- افزایش شفافیت در بازار مالی جهت افزایش سرمایه‌گذاری به نظر می‌رسد با بهبود سرمایه‌گذاری در بخش مالی ارزش افزوده ایجاد شده در این بخش در سال ۲۰۱۵ بالغ بر ۷/۶ میلیارد فرانک سوئیس و درآمد مالیاتی اضافه شده بالغ بر ۴۵۰ میلیارد فرانک سوئیس و ایجاد شغل جدید بالغ بر ۲۰۰۰ باشد.

۲-۴-۳. صنعت بیمه

۱. توجه به گسترش بیمه زندگی
۲. تدوین مقررات احتیاطی و نظارتی لازم
۳. وضع مقررات لازم جهت سرمایه‌گذاری و دریافت مالیات از این بخش
۴. سعی در کاهش پوشش ریسک در این بخش
۵. گسترش فرصت‌های بیمه‌ای برای خارجی‌ها
۶. بهبود فعالیت‌های بیمه‌ای خود در خارج از کشور
۷. بهبود شرایط بیمه اتکایی
۸. استفاده از افراد متخصص در این بخش
۹. سعی در ایجاد ثبات در مقررات (از چالش‌های این بخش تغییرات مداوم مقررات است.)
۱۰. شفاف کردن روند مدیریت ریسک

نمودار ۹- دستیابی به یکی از سه مقام برتر در بخش مالی از نظر تولید ناخالص داخلی، مالیات و اشتغال

تنظیم طرح تحول سیستم بانکی ضروری است. در همین راستا بررسی تجربیات کشورهای موفق در این زمینه می‌تواند به تدوین بهتر طرح کمک کند.

در این مقاله تجربه سوئیس به عنوان کشوری که در بازارهای مالی جهان نقش مهمی دارد و در سال‌های اخیر گام‌های مهمی در راستای تحول سیستم بانکی خود برداشته است، بررسی شد. آنچه در این طرح حائز اهمیت است توجه این کشور به بهبود روابط بین حوزه تحقیقات و بازارهای مالی، بهبود روابط بازار مالی و سایر بخش‌های اقتصادی نظیر صنعت، افزایش روابط مالی بین‌المللی، افزایش اشتغال و رشد اقتصادی و درآمد مالیاتی می‌باشد. به نظر می‌رسد با اجرای طرح تحول، این کشور در سال ۲۰۱۵ به یکی از سه مقام برتر در بخش مالی - از نظر تولید ناخالص داخلی، مالیات و اشتغال - دست یابد.

پی‌نوشت:

۱- متن حاضر ترجمه مقاله زیر است:

Swiss Financial Sector Master plan, Press Conference, 13 September 2007, www.swissbanking.org

صندوق‌های سرمایه‌گذاری به میزان ۲۵۰-۲۷۵ میلیون فرانک سوئیس و درآمد مالیاتی به ۶۵-۷۰ میلیون فرانک سوئیس و تعداد شغل‌های ایجادشده به ۸۰۰-۸۲۵ برسد.

۲-۵. چشم‌انداز بخش مالی سوئیس در سال ۲۰۱۵

- افزایش تحقیقات کاربردی و بهبود روابط دانشگاه و بازار مالی
- افزایش کارایی بازار و بهبود مقررات نظارتی و احتیاطی
- افزایش مشارکت بین صنایع و مراجع مالی
- بهبود شرایط اخذ مالیات
- تجدید ساختار مالی

در نمودار ۹ وضعیت سوئیس از نظر سهم بخش مالی در تولید ناخالص داخلی و ایجاد اشتغال و درآمد مالیاتی مشخص شده است.

۳. جمع‌بندی

بازارهای مالی دارای ۵ وظیفه مشخص هستند: شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری، نظارت بر بازار مالی و حاکمیت شرکتی، تجمیع پس‌انداز، تسهیل مبادلات و مدیریت ریسک. با توجه به نقش و جایگاه سیستم بانکی کشور در تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌ها و تسهیل مبادلات و سایر وظایف محوله بر اساس قانون بانکداری بدون ربا، بررسی وضعیت موجود و دستیابی به اهداف تعیین‌شده در اسناد بالادستی کشور و